

Kungsbacka

Revisorerna

Revisionsrapport 2008

Underhåll och VA-taxan

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Uppdrag	3
1.3 Syfte.....	3
1.4 Metod.....	3
1.5 Revisionsfrågor	3
2. Underhåll	4
2.1 Hur sker underhållet av ledningsnätet, finns det någon underhållsplan som syftar till att byta ut äldre riskfyllda delar av VA-nätet?	4
2.2 Hur arbetar förvaltningen med att identifiera väsentliga risker avseende VA-nätets funktionalitet?.....	4
2.3 Hur hanteras dessa risker?.....	5
2.4 Hur kommuniceras identifierade risker till nämnden?	5
2.5 Hur hanterar nämnden riskerna i budgetprocessen?	5
2.6 Vilken beredskap finns inför större läckor eller smittrisk och kemikalieutsläpp?	5
2.7 Vilken beredskap finns för om dricksvattenledningar brister?.....	5
2.8 Avsätts medel för årligt underhåll utifrån plan eller repareras läckor/brister etc. då de uppstår/uppmärksammas?	6
3. Påverkan på VA-taxan	6
3.1 Hur påverkar underhållskostnaderna/uteblivet underhåll VA-taxan?	6
3.2 Hur påverkar vattenläckage VA-taxan/skattekollektivet?.....	6
3.3 Hur fördelas kostnaderna för underhåll i avgiftskollektivet?	6
3.4 Finns det risk för att skattekollektivet belastas med kostnader för underhåll?.....	6
3.5 Övrigt	6
4. Vår bedömning	7

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunen har 3 VA-verk, 6 reningsverk och en mängd pumpstationer. VA-avgiften i kommunen är högre än rikssnittet, vilket anses bero på att det är dyrt att anlägga VA i kommunen på grund av att mycket av nybyggnationen sker på berg samt att nybyggnationen är utspridd. Avgiftskonstruktionen i kommunen innebär att det över tid inte skall ske övervältring mellan anläggningskostnader och förbrukningskostnader.

Nämnden för Teknik har som mål att läckaget av vatten i vattensystemet skall vara mindre än 20 % av vattenproduktionen. Idag uppgår läckaget till 15 % vilket är ett bra resultat i relation till målet. En stor del av vattenledningarna är av äldre datum. Den största delen av nätet anlades på 60- och 70-talet, men det finns delar som kan vara upp till ett hundra år gamla.

Målet avseende avloppsledningarna är att tillskottsvattnet inte skall vara mer än 100 % av det som hushållen producerar. Detta mått mäts genom att mäta vattenförbrukningen i relation till hur mycket vatten som reningsverken hanterar under året. Idag ligger tillskottsvattnet på under 100 %.

1.2 Uppdrag

De förtroendevalda revisorerna i Kungsbacka kommun har givit Ernst & Young i uppdrag att översiktligt granska huruvida underhåll av VA-ledningar och läckage i ledningarna påverkar VA-taxan samt hur kommunens beredskap är vid driftsstörningar.

1.3 Syfte

Syftet med granskningen är att dels belysa hur ändamålsenligt kommunen arbetar med att identifiera, hantera och följa upp risker och händelser som kan försvåra vattenleveranser i kommunen, dels att belysa hur valt arbetssätt påverkar VA-taxan och underhållsplaner.

1.4 Metod

Granskningen har genomförts genom att vi intervjuat VA-chefen. Vi har även tagit del av relevant dokumentation så som underhållsplan, budget och kvalitetsdeklarationer.

1.5 Revisionsfrågor

De revisionsfrågor som granskningen söker svar på är:

- r Hur sker underhållet av ledningsnätet, finns det någon underhållsplan som syftar till att byta ut äldre riskfyllda delar av VA-nätet?
- r Hur arbetar förvaltningen med att identifiera väsentliga risker avseende VA-nätets funktionalitet?
- r Hur hanteras dessa risker?
- r Hur kommuniceras identifierade risker till nämnden?
- r Hur hanterar nämnden riskerna i budgetprocessen?

- r Vilken beredskap finns inför större läckor eller smittrisk och kemikalieutsläpp?
- r Vilken beredskap finns för om dricksvattenledningar brister?
- r Avsätts medel för årligt underhåll utifrån plan eller repareras läckor/brister etc. då de uppstår/uppmärksammas?

- r Hur påverkar underhållskostnaderna/uteblivet underhåll VA-taxan?
- r Hur påverkar vattenläckage VA-taxan/skattekollektivet
- r Hur fördelas kostnaderna för underhåll i avgiftskollektivet?
- r Finns det risk för att skattekollektivet belastas med kostnader för underhåll?

2. Underhåll

2.1 Hur sker underhållet av ledningsnätet, finns det någon underhållsplan som syftar till att byta ut äldre riskfyllda delar av VA-nätet?

Förvaltningen upprättar årligen en underhållsplan för VA-nätet. Planen utgör underlag för budgetarbetet och är styrande för hur underhållsarbetet utförs under året. Underhållsplanen bygger på information från databasen "VA-banken" som förvaltningen arbetat med sedan år 2003.

Det löpande underhållet sker delvis i egen regi och delvis av annan utförare. Akuta reparationer utförs av egenverksamheten.

De arbeten som genomförs av annan sker mot avrop på ramavtal. Förvaltningen har egen byggledare som följer upp att arbetet genomförs enligt avtal och på överenskommen tid. Byggmöten och slutbesiktning sker alltid av utförda arbeten. Idag är inte byggledare underställd VA-chefen. En diskussion förs om huruvida det skulle vara mer ändamålsenligt att lägga byggledaren under VA-chefen.

Enligt VA-chefen ger "VA-banken" god överblick över underhållsbehovet vilket underlättar budgetarbetet väsentligt. Det är fler kommuner i Sverige som använder sig av "VA-banken" som IT-stöd i VA-verksamheten. Kungsbacka är en av de kommuner som utvecklat systemet mest och är en aktiv användare.

Den underhållsplan som upprättas baseras inte på ledningssystemets ålder då detta i sig inte bedöms som avgörande. Ledningar kan fungera väl oavsett ålder, det som istället är styrande är förekomsten av driftstörningar. Detta bedömer förvaltningen bör vara mer styrande för insatsen.

2.2 Hur arbetar förvaltningen med att identifiera väsentliga risker avseende VA-nätets funktionalitet?

I VA-banken registreras driftsstopp och genomförda reparationer på olika delar av nätet. Förekomsten av återkommande driftstörningar bedöms indikera ett underhålls- eller reparationsbehov.

Utöver det behov som framkommer av VA-banken byts även gjutjärnsledningar ut kontinuerligt då de utgör en risk för uppkomsten av driftstörningar.

VA-chefen bedömer att det inte behövs någon kompletterande analys till den som görs utifrån informationen i VA-banken.

För att effektivisera underhållsarbetet sker en samordning med Gatuenheten. Anläggningsarbeten samordnas.

2.3 Hur hanteras dessa risker?

Genom att underhållsplanen baseras på VA-banken och utgör grunden för underhållsbudgeten finns en grundberedskap under året för att hantera eventuella händelser.

Förvaltningen har jour dygnet runt. Antingen repareras läckan eller så stängs ledningen av tills dagen efter. Nämnden har genom sin kvalitetsdeklaration garanterat att läckor som påverkar 25 hushåll eller mer skall repareras inom fyra timmar.

För att underlätta för allmänheten att informera sig om driftsstoppens omfattning läggs alltid information ut på kommunens hemsida. Kommunens reparatörer har med sig en dator ut som de kan koppla upp trådlöst mot kommunens hemsida. De kan omgående informera om omfattning och beräknad tid för reparation. För att sprida kunskapen om att informationen finns på hemsidan har kommunens medarbetare informerats via personaltidningen. I övrigt har ingen information gått ut till kommuninvånarna.

2.4 Hur kommuniceras identifierade risker till nämnden?

Nämnden erhåller information om eventuella risker i samband med att budgetarbetet pågår. Underhållsplanen som utgör underlag för underhållsbudgeten utgör också riskanalysen. Då delårsbokslutet presenteras ingår redovisning av färdigställandegrad utifrån underhållsplanen. Nämnden erhåller även löpande under året information om underhållet, framför allt i samband med kvartalsrapporterna.

2.5 Hur hanterar nämnden riskerna i budgetprocessen?

Se punkt 2.4

2.6 Vilken beredskap finns inför större läckor eller smittrisk och kemikalieutsläpp?

Kungsbacka kommun saknar en större naturlig vattentäkt. Detta gör kommunen sårbar vid större händelser som påverkar vattenkvaliteten. En diskussion förs kring hur en reservvattentäkt kan tillskapas. Idag finns en uppkoppling mot Göteborgs Stads vattensystem och mot Varbergs kommun. Dock är kapaciteten i uppkopplingarna låg. Skulle en större händelse inträffa kommer kommunen tvingas till att minimera vattenkonsumtionen för konsumenterna. För att lösa problemet förs en diskussion med Mölndals Stad om möjligheten att sammankoppla de två kommunernas vattensystem. Nämnden för Teknik har fattat beslut om att så skall ske, men i Mölndal har ännu inget beslut fattats. Detta kan ske först år 2009. Om Mölndals Stad inte godkänner lösningen har inte förvaltningen något reservalternativ.

Nämnden har som ett prioriterat mål att tillskapa en reservtäkt eller motsvarande och har avsatt medel i budgeten för att underlätta arbetet.

2.7 Vilken beredskap finns för om dricksvattenledningar brister?

Utöver vad som framgår av punkten 2.6 har kommunen möjlighet att vid svår vattenbrist ställa ut tankbilar med dricksvatten på strategiska platser i kommunen. Där har då kommuninvånarna möjlighet att hämta vatten om så behövs.

2.8 Avsätts medel för årligt underhåll utifrån plan eller repareras läckor/brister etc. då de uppstår/uppmärksammas?

I samband med budgetprocessen avsätts medel till löpande underhåll. Utöver detta finns medel avsatta för eventuella akuta insatser. Reparationer sker i första hand utifrån den underhållsplan som upprättas för året. Skulle mer akuta reparationer uppmärksammas så sker en omprioritering.

3. Påverkan på VA-taxan

3.1 Hur påverkar underhållskostnaderna/uteblivet underhåll VA-taxan?

Genom att underhållet är planerat påverkas taxan marginellt mellan åren. VA-chefen bedömer att en avsaknad av underhållsplan skulle fördyra och ge en högre taxa.

3.2 Hur påverkar vattenläckage VA-taxan/skattekollektivet?

Om det uppstår många läckage under året påverkar detta resultatet negativt. Syftet med VA-banken är att motverka detta. Nämnden har en resultatutjämningsfond som skall parera kostnader utifrån oförutsägbara händelser. En resultatutjämningsfond får inte finnas över tid utan bör avvecklas inom en treårsperiod. I annat fall bör medlen återbetalas till avgiftskollektivet.

Vattenläckage påverkar inte skattekollektivet. Det sker ingen övervältring från avgiftskollektivet till skattekollektivet. De intäkter som förvaltningen erhåller i form av förbrukningsavgifter och anslutningsavgifter täcker kostnaderna.

3.3 Hur fördelas kostnaderna för underhåll i avgiftskollektivet?

Samtliga abonnenter betalar utifrån nyttoperspektivet, vilket innebär att kostnader för löpande och akut underhåll fördelas jämt mellan abonnenterna.

3.4 Finns det risk för att skattekollektivet belastas med kostnader för underhåll?

Enligt VA-chefen finns det ingen risk för att skattekollektivet belastas med kostnader för underhåll i VA-nätet. Förhållandena är enligt honom istället de omvända. Nämnden har ett ansvar för att ta hand om dagvatten och släckvatten som rinner ner i VA-nätet från den mark som ägs av kommunen, Vägverket och samfällighetsföreningar. För detta erhåller nämnden ett mindre kommunbidrag. Detta bedöms inte täcka de kostnader som belastningen på nätet innebär. Det sker en översyn av detta då den nya VA-lagen ger kommunen en möjlighet att avgiftsbelägga även detta. Förvaltningen har för avsikt att föreslå nämnden förändringar i avgiftsmodellen.

3.5 Övrigt

Den nya VA-lagen ger kommunen rätt att bygga upp en investeringsfond för framtida investeringar i VA. Nämnden har föreslagit Kommunfullmäktige att höja taxan utöver vad indexuppräknningen tillåter för att tillskapa en investeringsfond. Syftet med fonden är att jämna ut taxans utveckling. Skulle investeringar som görs slå igenom fullt ut det år de görs skulle taxan höjas väsentlig vissa år. Enligt nämndens förslag skulle brukaravgiften höjas 4,3 % utöver index och anläggningsavgiften med 35 % utöver index.

Enligt VA-chefen är det idag inte möjligt att få anstånd med anslutningsavgiften. De som inte kan erhålla banklån för anslutningsavgiften erbjuds ett lån via kommunen. Detta skall betalas tillbaka i vanligt ordning.

4. Vår bedömning

Vi bedömer att Nämnden för Teknik arbetar på ett ändamålsenligt sätt med att underhålla VA-nätet. Arbetssättet innebär att risken för snabba och ryckiga taxehöjningar minimeras. Vi bedömer även att arbetet innebär en god ekonomisk hushållning samt att nämnden har en tillräcklig intern kontroll inom VA-verksamheten.

Vi rekommenderar dock nämnden att informera abonnenterna på ett brett och tydligt vis om syftet med den taxehöjning som Kommunfullmäktige eventuellt beslutar om.

Kungsbacka den 13 oktober 2008

Odd Hessler
Revisionens ordförande
revisor

Sofi Larsson
Konsult

Vilhelm Rundquist
Certifierad kommunal